

СОЦІЯЛІСТ-РЕВОЛЮЦІОНЕР

Виходе двічі на тиждень.

Умови передплати:

До кінця року . . . 3 карб. — коп.
 На місяць . . . . . 1 „ 50 „
 Окреме число . . . . . 20 „
 Полтава, бувший Губернаторський буд.

1. Як то сталося? 2. Шлях об'єднання.—3. Суверенні Установчі Збори народів Росії.—4. Про партійну дисципліну.—5. Свято Української Народньої Республіки.—6. Таємні договори.—7. Декларація Ради народніх комісарів про права народів Росії.

№ 6-й.

Вівторок 21 листопаду (ноября) 1917 р.

№ 6-й.

Як то сталося?

7 листопаду об'явлена Українська Народня Республіка. Цей універсал Центральної Ради привітали скрізь по всій Україні, признали всю вагу і правомочність того вчинку Ради.

Найвищою владою вже давно на Україні по всіх українських губерніях вважається Центральна Рада і Генеральний Секретаріат України.

Але то були тільки заяви, а справді правительством і на Україні вважали Временне Правительство в Петрограді. Комісари їх і раніше затверджувалися Временним Правительством і воно ж розпорядалося на Україні і продовольством і поштою і залізницями і військом. А генеральний секретаріат тільки на папері мав якесь право. Навіть проти його волі в Київ призначають комісара, який в серці України все робив в супереч постановам центрального секретаріату.

Більше того, Генеральний Секретаріат тягнуть до суду за підняте в Центральній Раді питання про Українські Установчі Збори, йому не видають грошей на його справи і т. д.

І от сталося. Центральна Рада об'являє Українську Народню Республіку, найвищим правительством на Україні—Генеральний Секретаріат.

Це сталося в ті дні, коли під Петроградом лилася кров повставшого народу, коли в Москві ревіли гармати, тріщали кулемети, валилися кам'яні будівлі, вмірала тисячі людей. Це сталося тоді, коли збройною силою солдат і робітників була розігнана Тимчасова Рада Російської Республіки, коли арештовано було тимчасове правительство, те саме правительство, що хотіло розігнати Центральну Раду, арештувать Генеральний Секретаріат (така ходила чутка)

Упало тимчасове правительство і замість безладдя запанувало нове ще більше безладдя і безвластя по усій Росії. І той орган крайової влади на Україні, котрий цю владу мав тільки на словах, зараз становиться правительством в повному смислі. І Центральна Рада, котру збиралися розігнати, видає урочистого Універсала, підписує собою Генеральний Секретаріат.

Як то сталося? Хіба у Центральної Ради було стільки сили, щоб повалити супротивника і самій стати справдішим „господарем у своїй хаті“? Ні, Центральна Рада

скористувалась не стільки своєю силою, скільки чужим безсиллям, безсиллям тої Російської влади, котра сиділа між двома стільцями, не упираючись ні на оден, безсиллям тієї влади, що не йшла на зустріч домоганням трудового народу в справах землі та миру. Не внутрішня сила, а обставини викинули на поверх політичного життя України Центральну Раду і Генеральний Секретаріат.

Але своїм універсалом, своїм кроком наперед до задоволення прав і вимог трудового народу, який зробила Центральна Рада, вона закріпила свій вплив серед народніх мас і особливо серед свідомих кол робітництва і солдат. Центральна Рада навчилася у тимчасового правительства. Вона не приступила до заборон і придавлювання трудового народу, а взялась, принаймні обіцяла негайно задоволити найпекучіші потреби народні.

В першу чергу Центральна Рада одмінила приватну власність на землі (частну собственисть). Це мусить задоволити селянство, бо з сього часу, селяне не платитимуть поміщикам за оренду землі, безземельні вільно будуть наділені землею, хоч тимчасово. Ну, все ж таки надія селян на землю починає виправдовуватися. Ця міра Центральної Ради приверне багато до себе людей на місцях—це добра піддержка Центральній Раді. Це вже сила внутрішня, котра притягує до себе силу землі, силу зовнішню, на котру вже сміливо можна упиратися Центральної Раді.

Друга справа, котра приверне до Центральної Ради великі кола робітництва—це контроль над виробництвом і забезпечення трудового дня. Контроль над виробництвом, на якому спіткнулось тимчасове правительство завдяки потакаючій буржуазії, ця справа стане силою Українського правительства, коли буде проводитися без всякого крутійства, на користь трудовому народові.

Важна справа—і автономія для національних меншостей на Україні, євреїв, руських, поляків і т. д. Але це було і є силою українського організованого народу, воно й надалі буде силою Центральної Ради. „Український народ, сам довгі літа боровшись за свою національну волю і нині її здобувши, буде твердо охороняти волю національного розвитку всіх народів на Україні сущих: І та Центральна Рада сміливо може упертися на деякі народи, що в меншості живуть на Україні.

Але найважливіша і найпекучіша то—справа миру. Без миру немає сили ні в одного правительства, ні у якої

власти. Без миру не можна вдержати буде нікого ні дисципліною палиці, ні дисципліною духа. Розвал і безладдя несе з собою продовжування війни, і ніяка сила не зможе спасти нас од цього, ні Центральна Рада, ні совіти, ні більшовіки, ні оборонці. Центральна Рада це добре зрозуміла і об'явила, що вживе всіх способів, щоб через Центральне Правительство примусити і спільників і ворогів негайно розпочати мирні переговори.

Але це тільки заяви Потрібне діло до них. Народ мусить бачити, що Центральна Рада упирається тільки на трудовий народ і тільки йому служить. Тільки політика задоволень народніх інтересів, політика проста і рішуча зустріне постійну піддержку селян, робітників і солдат на Україні і навіть по-за нею.

Пови Центральна Рада обороняла тільки національні інтереси Українського народу і не втучалася в справи економічні, земельні то-що, або тільки заковувала рукава, а робила замість неї доти не почувалося за нею сили і слід їй було приступити до праці, як до неї прибувають нові й нові сили. В своїй творчій роботі Центральна Рада і Генеральний Секретаріат не повинні зупинятися, бо в процесі роботи на користь трудового народу прибуватимуть до них свіжі сили. Найменша якась зупинка в проведенню в життя того, що обіцяно в універсалі, обезсилить Українське Правительство. Наименше потакання буржуазії викличе вороже відношення демократії. І цього треба боятися Центральної Раді і Генеральному Секретаріатові, щоб не піти слідом за правительством Російським.

Українське Правительство із небуття починає жити, із безсилля робиться силою і тільки через те, що стало на бік народу, що пішло на зустріч цьому народу, що йде до задоволення його найпекучіших потреб, тільки через те, що одкидає союз із буржуазією.

Власть від народу, повинна служити народу і в цьому народі черпати свою силу.

Шлях об'єднання.

„Де згода в сем'їстві, де мир і тишина,
щасливі там люди блаженна сторона“.

Серед нашої обивательської та пів обивательської інтелігенції, як серед ворожих соціалізові кол, так і поміж „співчуваючих“, дуже поширена думка, що все лихо нашої революції в вузькому сектанстві, ватажків, в фракційному роздробленні провідних груп нашої революційної демократії. Під впливом психологічної потреби пояснити собі не вдачу революції 1905 року, та сучасне безладдя російський „самобитний“ обиватель, не мудруючи довго зтворює собі цю гіпотезу, та халається за неї обома руками. Просто й добре. Нащо там шукати якихсь економічних, політичних, соціальних або ще інших причин що ховаються десь поза лаптунками революції? Навіщо запускати змю під хмари та ловити там екець „електричність“ коли простіше пояснити грім Гілею Пророком? „електричність то жульнічність“ тай годі.

„Є, що Ви не кажть, а революція в 1905 році загинула через сварку еседеків з есерами“, авторітетно та з непохитною вірою в глибину свого „соціологічного“ аналізу—заявляє в засомованій бесіді який небудь поважний, солідний, „благослашаний“ громадянин, — щирий прихильник революції—достоїнний „отець семейства“ та справний чиновник. І дійсно що ти йому не кажи він собі лишиться при цьому простому, ясному та певному поясненні. Він не хоче знати в чім саме не погодилися

„еседеки з есерами“, навряд щоб він навіть знав як що то за партії—може й про соціалізм він чув тільки одним вухом,—але то все „одно жульнічність“ та „фзофія“, — „а я Вам кажу,—вірте мені,—революцію загинула сварка еседеків з есерами“—от і все.

Ця надзвичайна прихильність обивателя до загальної об'єднання, яку хотілось би пояснити стремлінням до єдності політичних сил громадянства, але яку доводиться пояснювати вбогістю думки,—добре учитуються публіцистами того роду преси, який включає в собі і копійки газетки і ілюстровані тижневики і „товсті часописи“; який при всій рижноманітності форми має єдину мету—служить за для внутрішнього й зовнішнього вянн нашого „вездесущого“ обивателя.

І от подібно до Козьми Пруткова: явтора відом сатиричного „проекта о введенні єдинодумствія в Росію“ ці публіцисти пишуть кожний свого проекта про заведення єдності. Але пишуть цілком серйозно і справді потрапляють в тон єдиній і неподільній обивательській психології.

Аргументація „єдності“—це та пічка від якої починають танцювати кожний з цих паяців.

Тут німецьки варвари руйнують усі здобутки цивілізації, тут Вільгельм своїм бронірованим кулаком одкинути людськість у темряву середньовіччя—а наші пораженці сперечаються з прихильниками оборони завдання міжнародного пролетаріату.

Чому ж це в Германії усі соціалісти з початку війни забули про свої вузько класові інтереси та приєднались до загального? В такому дусі пишуться статті в вищезгаданій пресі і досить зробити такий сківок в бік „об'єднання“ як серце обивателя переповнюється патріотичними почуттями всмоктанними з молоком Гловайського.

Пораженці разбиті непереможною логікою інтернаціональному, соціалізові теж влетіло, ще один крок далі наш герой готовий йти завойовувати Царьгород „ad majorem gloriae“ цивілізації та поступу.

Загальна згода, горожанський мир „burgenfried“—це ідеал обивательщини.

Послухайте скільки обурення вкладається в записки соціалістам: „Вони проповідують горожанську війну. Вони класову боротьбу роблять своїм принципом. Вони забувають за загальні інтереси цілої Росії, усією людськості—всего світу. Вони вносять анархію!“ галасують прихильники „тиши та спокою“.

„Ще б пів лиха як би тільки це,—відповідають інші—а тож дивіться: хочуть вести за собою наряд, а сами між себе збалакатись не можуть. Подумайте—скільки фракцій в самих еседеків: більшовіки, меншевіки (просто меншевіки оборонці, об'єднані меншевіки, меншевіки-інтернаціоналісти, просто—інтернаціоналісти і прочая і прочая і прочая“.

Не будемо багато балакати про тих, хто такою аргументацією хоче просто на просто скомпромітувати соціалістів. Їхня політика ясна наче мармелад: „як доктори лікарі не одне прописують, а третій ще інше щось прописує—значить усі вони брешуть. Женіть лікар в гетьманку—звуть бабу—воріжку: вона й пошепче й злля звари тай пристрїт виле“.

Про таких „політиків“ не будемо, кажу, балакати, скільки б не гнати справжніх лікарів та скільки б звертатись до воріжок, хоч ти тут до „тобольського шмана“ подайся, або до донських „фізичних методів лікування“ звернися—усе таки медіцина лишиться медіциною і ніяке шарлатанство не потьмарить справжньої науки.

Але серед тих, які на всіх перехрестках галасують про роз'єднаність сил демократії, є й такі, що з болю в душі констатують сумний факт, що не одна думка

Готуйтеся до Українських Установчих Зборів. Вибори 27 грудня (декабря).

З'єднує всіх в одну революційну сім'ю, а 77 думок ділять наше громадянство на партії, а кожну партію на фракції, групи, течії, гуртки та напрямки

Невже не можна якось погодитись, прийти до згоди? Невже не можна кожній з сторін чимсь поступитись, обійти до народу з однією революційною думкою, а проти ворогів волі встати єдиним революційним фронтом? Аджеж, коли цього не буде, народ не зможе розібратись у всіх ваших „тонкостях“ та фракційних догмах. І заплутавшись сами у деталях, заплутавши й маси в партійних суперечках, ви розіб'єте єдність революційних сил і поставте хреста над цілою революцією, над усім тим безмірно дорожче всіх ваших максималізмів або мінімалізмів, інтернаціоналізмів, ревизионізмів та інших „ізмів“. Одумайтесь поки ще не пізно, об'єднайтеся поки ще можна!“

Звичайно в цих словах брешуть щирі нотки; справжнє бажання підійти до народу зі зрозумілим йому; острах можливого непорозуміння між народними масами та тими, хто достойний бути найкращим проводирем народу; твереза свідомість великої темноти та несвідомості юрби..

Звичайно слова ці вириваються з уст наче зойк душі, яка перейшла багато вже щаблів в своєму розвитку, наче голос розуму, який довго придивлявся зблизька до різних ідеологічних напрямків та врешті прийшов до певних, тверезих, непохитних висновків, які й виливаються в поклик примирення усіх ворожих течій.

Здається що цей загальний синтез спірається на могутній аналіз. Здається що це справжнє нове слово яке піднялось вже по над партію і для якого партійні суперечки порожній звук,—дитячі казки в очах дорослої людини.

Але то тільки здається.

Підійдіть ближче до цього пророка у пустелі та подивіться який позитивний зміст вкладає він у формулу об'єднання, які нові відповіді дає він на усі проблеми що вирішуються різно різними течіями? Чи не дасть він нарешті таких відповідей які б усунули в корні самі питання та які б об'єднали усіх навкруги одного?

Даремна праця! Ви побачите або несвідоме бажання, свою думку не загально—об'єднуючу, а звичайно вузько-фракційну думку нав'язати усім—або ще гірше відсутність сталості думки, ту саму ледачість думання що не хоче розібратись у всіх логічних можливостях і заплісуючи очі на всі різноманітності намагається привести життя до одного знаменятелю.

Не з якогось ідеального, понадпартійного „сверхсоціалізму“ випливає ця реакція проти „устарілих фракційних ріжниць“, а швидче з псевдосоціалізму, з непродуманності та не зовсім свідомого відношення.

Ми далекі від того щоб вітати раз'єднання, але повстаємо проти гасла об'єднання за для об'єднання.

Єдність мусить виправдуватись суцільністю внутрішнього змісту, а не будуватись на ігноруванні фактів життя, бо вони сумні. Не ігнорувати факти, а керувати ними—ось справжній реалізм в політиці.

Існування де яких розходжень, ба навіть протилежностей в мислених та тактиці соціалістичних партій є реальним фактом незалежно від того сумний він чи відрадний цей факт

І той, хто признавши його за сумний, кличе усі соціалістичні сили під один прапор—той безперечно ставить собі величю мету.

Але ми вимагаємо щоб ті які гукають: „збирайтесь до купи“, відкрили нам де саме, в якому місці ми можемо зійтись.

Не можна кликати усіх під один прапор, не тому що він найкращий, а лише тому що він загальний.

Шлях до об'єднання як раз протилежний. Треба вияснювати спірні місця наших програмів, треба аналізувати наші постулати розкладаючи їх на складові частини. Треба, далі, оцінювати ці елементи та об'єднати їхне місце в цілій ідеології і з цих цеглин будуватиметься чиста концепція соціалізму; єдина, від якої партії чи фракції ми не почали б—втім разі, коли справді поняття соціалізм має внутрішній зміст.

Коли ж ні, коли словом соціалізм ми хотіли об'єднати кілька систем, що логічно не можуть між собою погодитись, тоді яких ви сліз не проливайте, а ніяке об'єднання не можливе, а коли й можливе, то тільки шкідливе.

Але ми гадаємо, що ще не час впадати в такий песімізм.

Очистіть кожний з існуючих напрямків від обивательсько-буржуазного сміття і тоді усі крапки чистого соціалізму, наче зернятко щирого злоту,—зіллються, в одне. Ось той шлях величезної праці кожного соціаліста над своєю свідомістю та кожної партійної течії над своєю ідеологією, шлях який без жадної передвзятої думки про об'єднання, найпевніше приведе нас до нього. Але ця праця безперестанку проводиться і хіба що сліпі не помчають її.

Весь розвиток соціалістичного руху свідчить про це!

Ненастанно поглиблюючись, одкидаюче усе зайве, чуже та вороже й кристалізується в певну ясну систему, соціалістична думка з мрії невеличкої купки „безумців“ на наших очах перетворюється в реальний фактор всесвітньої історії, в могутню зброю працюючого люду.

І розгоряючись яким промінням, ідея соціалізму переплавлює на своєму вогні роздроблені, конкуруючі волі окремих робітників—атомів суспільства,—сплаває їх в одне ціле—трудвичу класу, вигартовує непохитну, незломну волю пригноблених та поневолених і веде людську кість до найвищої мети—Царства Соціалізму!

Хома Анциболот.

Досить вже праці.

Гей, ворухтяться коні понурії,
Досить вже праці, бо сонце зайшло!
Ярко-червоної, жовтої, бурної
Борозни в небі воно провело.

Хутко вже зорі зирнуть синеваті,
Місяць покриє поля полотною..
Досить вже! З вами вернуся до хати я
І позабудуся сном. В. Реля.

Суверенні Установчі Збори народів Росії.

В революції можна зазначити два момента по своїй суті цілком протилежних один другому—момент руйнування і момент будівництва. Коли з початку революція нищить старі форми життя, радикально по-

рушує старі основи соціальні, економічні і політичні, на яких існував старий державний лад, то в другій своїй половині вона є творчість. Тут прикладаються всі творчі сили революційного народу, проявляється здатність його до утворення нових умов життя, цілком протилежних старим.

Виробляється, так би мовити, конституція, тоб-то закони, по яким буде управлятися держава.

Перший момент в російській революції проходить, ми зараз стоємо уже мабуть при його ліквідації і його місце заступає час утворення нових порядків. Коли в першій половині своїй, з початку революція була масовим, стихійним рухом, в утворенні її брали участь всі живі сили держави, друга її частина цілком одрізняється від першої. Тут іде вже систематична, планомірна робота, участь в якій приймає тільки обмежена кількість людей, яких революція винесла на своїх хвилях, і яким народ доручає виробити нові закони.

Всеросійські Установчі Збори, вибори до котрих обдулися кілька днів тому і є та загально признана форма систематичного і планомірного виявлення волі народу. Компетенція Всерос. Установчих Зборів, тоб-то що буде в них розбиратись і установляться, полягає в таких межах установлення загальних принципів: (положень) державного ладу в Росії, питання земельне, робітниче, питання миру, установлення політичних і других свобод і т. д. Всі ці питання Всер. Установчі Збори роздивляться, розроблять їх і по кожному вироблять свій закон згідно волі народній. Тих законів, вже не може змінити ні одна установа державна, хіба знов таки тільки воля всього народу, виявлена в той, чи інший спосіб.

Але треба мати на увазі, що держава Російська складається не з одної нації (народности), а з багатьох різних по своєму духовному і фізичному складу народів. Кожен із окремих народів Росії, як поляки, жида, кавказські народи, латиші, литваки, татари, українці і др., має свою історію, свій уклад життя, свої звичаї і порядки. І от при виробленні основних законів, по яких надалі будуть жити і управлятись кожен із народів Росії, Всер. Установчі Збори мусили-б взяти на увагу всі одмінності укладу життя і звичаїв цих народів, щоб ті закони не йшли всупереч волі їх.

Але для того, щоб виробити конституцію Російської Держави, кладучи в основі її всі ті одмінності, які утворились у того чи іншого народу, що населяють Росію, з такою чи іншою духовною і фізичною його структурою (складом), потребувалось би багато часу, а раз так, то Всер. Установчі Збори мусили б затягтися на дуже довгий час. Разом з тим, і це є головне, не можна признати, щоб форма життя народнього і ті закони, по яким буде жити народ, вироблялись не тим же народом. Тільки тоді ці закони будуть утворені відповідно і на основі народніх звичаїв і традицій певних, коли їх вироблятимуть народні представники, що вийшли з того народу (нації), виховані на психології і відмінностях особистих. Та це й зрозуміло. Не можна, наприклад, доручити полякам, чи другому якому народові виробляти закони, скажемо, для латишів, або для одного із народів Кавказу. Такі закони будуть придатні тільки для того ж польського народу.

Виходячи з усіх цих міркувань мусимо признати за Всеросійськ Установчими Зборами право вирішати всі ванцезначені питання тільки в загальних рисах,

або, так би мовити, принципово, детальна ж (в подробицях) розробка їх і іменно розробка, всіх питань конституції кожного народу Росії мусить перейти до Установчих Зборів кожного окремого народу. Вище вже було зазначено, що постанови Всерос. Устан. Зборів можуть змінити тільки тіж Установчі Збори, або весь народ, воля якого виявиться в тій чи іншій формі. Рівночасно з тим неодмінно треба признати також право і за Установчими Зборами окремих народів, значить і за Установчими Зборами України. Це значить визнати верховну волю народу, або, як кажуть, його суверенну волю.

І так Українські Установчі Збори мусять бути суверенні Конституція, що встановлять наші суверенні Установчі Збори не може бути змінена Всер. Установчими Зборами. Воля Народу не може підлягати контролю і її те чи інше виявлення не потребує чієїсь санкції.

Російська держава із централістичної мусить перетворитись в федеральну. Кожен народ мусить управлятись своїми власними законами, виробленими народними представниками у своїх власних Установчих Зборах. Кожен народ Росії стане окремою автономною країною, і матиме свою конституцію, але всі ці окремі держави будуть жити між собою в союзі, утворять так звану федерацію. В історії є приклади цьому. Так було при утворенні федерації Північно-Американських Сполучених Штатів. Кожен народ, кожна окрема частина теперішньої федерації на своїх Установчих Зборах виробили свої закони, загальні ж Збори всіх частин виробили загальні форми життя державної федерації. Так мусить бути і у нас. Тому будемо готуватись до виборів в Українські Установчі Збори.

М. Христовий.

Про партійну дисципліну.

До революції, за часів суворого царського режиму, в партію приймали тільки тих, в кому були надто певні. В партію вступали тоді найбільше ті люди, які готові були що-дня, що-години і в тюрму і в Сибір і на шибеницю. Вступаючи в партію, ці люди йшли на страждання, зрікалились навіть батьків. Таких людей було мало, і справдішні партійні гуртки були тільки по великих городах, де було багато свідомих робітників і готової на жертви інтелігенції. По менших городах важко надто було утворити партійну організацію. У цих партійних груп були ще групи підготовки. Треба було пройти цілу школу, щоб уступити до партії, цілих три або й чотири підготовчі класи і тільки після доброї повірки можна було вступити вже в саму партію.

Од партійного робітника вимагали свідомости, знання не тільки програму, а й хорошої начитаности в справах економічних, політичних, національних і т. д., доброго знакомства з школою партії. Вдруге, від партійної людини вимагали певного послуху в справах партійних, підлягання партійній дисципліні. Всяке нарушіння партійної дисципліни каралося доганою з боку комітету, або загальних зборів, виключенням із партії і т. д. За партійну ж зраду полагалась смертна кара.

Так було раніше, за часів царського режиму, коли саме слово „соціаліст-революціонер“ наганяло неймовірного страху. Так було тоді, коли про дуже широку організацію партійні робітники тільки мріяли. В невеличкій групі добре знайомих людей найменше порушіння

Дісципліни становилося усім відомим, до кожного кроку своїх товаришів придивлялися, бо кожна година, кожний непевний ступінь когось із товаришів, міг принести з собою арешти, смерть, провал тої справи, біля котрої стільки працювали.

Так, тоді в партії були справді партійні свідомі робітники, які безперечно підлягали постановам партії. Той, хто не хотів підлягати постанові партії, не повинен був до неї вступати і йому ліпше було лишатися по-за партією.

Що ж робиться тепер?

Партія тепер не сума невеличких гуртків, як було ранніше. Не сотнями міряються тепер члени партії, а сотнями тисяч.

Партія тепер стала і по своєму составу масовою партією, як того й треба було, як то й впливало із світогляду соціалістів.

Задача партії об'єднати в своїх лавах трудове селянство, робітництво і трудову інтелігенцію для спільної боротьби за поліпшення свого добробуту, а разом з тим для боротьби за царство волі, за царство праці, за соціалізм.

Партія мусіла і зробилася із партії одиниць партією мас. Це велика її заслуга, це велика її сила. Але разом з тим тут криється і велике безсилля партії.

Змінились обставини, упав царський режим, за ним разом змінився і характер партії і характер партійної дисципліни. Тепер перед партійними робітниками одержалося широке поле діяльності і в земстві і в міському самоврядуванні і в совітах робітничих, солдатських і селянських депутатів і Центральній Раді і навіть в Генеральному Секретаріаті, і навіть в центральному правительстві. Тепер не страшно вже тюрем і шибениць. Тепер, павнак, партійні робітники можуть займати поважні посади, бути у владі.

Разом з такою зміною положення партії, змінюється і характер дисципліни. Дисципліна тепер-це виконання програмових і тактичних постанов партії, проведення їх в життя. Кожний робітник чи то в земстві, чи то в селянській спілці, чи в земельному комітеті повинний провадити в життя постанови партії. Для того вони утворюють, де можна, фракції, де не можна, радяться з місцевим, губерніяльним, чи там центральним комітетом партії. І вже в своїй праці кожний робітник мусить підлягати постанові чи фракції, чи комітету. Коли ж хтось не згоден з постановою фракції, або комітету партії і не може так поступити як указала партія, він повинен, або покинути роботу, або вийти із партії, і тоді вже робити, що йому до вподоби.

Хто вступає до партії, той повинен знати, що в своїй громадській роботі йому прийде трохи обмежити себе, часто робити не так, як сам знаєш, а як укаже партія. Не завжди погляди члена партії згодні з поглядами самої партії, чи там якогось комітету. І через те партія обмежує своїх членів в їхній громадській роботі. Це обмеження не зовсім приємне для людини.

Але ж воно викупається другими вигодами. Кожна година сама по собі, окремо від других людей в громадському житті нічого не досягне. Маючи повну волю творити все, вона в той же час майже нічого не зробить. Це й примушує людей вступати до партії.

Тільки в єднанні трудового народу, тільки в єднанні людей однакової думки в громадських справах, можна забезпечити справді перемогу трудовому народові. Ця частина й примушує зараз єднатися в партії.

Але в цій партії заводиться дисципліна, річ дуже неприємна, але надзвичайно цінна. Не можна собі уявити

партії без дисципліни. В партії є дві складні частини: люди і дисципліна. Повітря складається із кислороду і азоту, Коли одної частини не вистачає, нема самого повітря. Так і партія, нема людей—нема партії, нема дисципліни—нема партії.

Поки порушення партійної дисципліни явище випадкове, партія існує, як тільки це явище звичайне, партія перестає існувати. І тому, коли партія хоче існувати, вона повинна карати всяке порушення дисципліни аж до виключення із партії і навіть бойкоту.

Не завжди в партії панують однакові думки. І за перемогу своєї думки ми повинні боротися в самій партії, там набирати своїх прихильників, там треба старатися, щоб ваша думка стала постановою партії. Зовні ж в громадській роботі, де партії треба боротися з ворогами, боротьби між окремими членами партії не повинно бути, всі члени партії повинні проводити в життя постанови партії. Ніяких виступів помимо волі партії не мусить бути. В такій дисципліні криється сила партії.

Хто хоче зруйнувати партію, знищити її роботу, той не підкорятиметься постановам партії і других підбиватиме до того.

Особливо зараз треба звернути увагу на дисципліну в партії, котра де-далі то більше і більше розвалюється, а разом з нею розвалюється і сама партія. І багато причин є тому.

Тепер у партію йдуть не тільки для боротьби за визволення трудового народу із під ярма капіталу, не на муки і страждання вступають до неї. Часто в партію вступають люди, яким хочеться вести перед, мати славу, бути забезпеченим матеріально, зробити кар'єру. Це часто приводить до порушення партійної дисципліни. Іноді трапляється, що партія, не виставляє чиеїсь кандидатури в установчі збори, в голови губерніяльного земства, або-що і не в важає можливим виставити таку кандидатуру. А члену партії хочеться пройти і він знає, що його піддержать не члени партії. Для нього, скажемо, важко пройти і він пройде помимо волі партії. Так, роблять кар'єристи і місця ім у партії не повинно бути, коли партія хоче існувати.

Далі, в партію тепер вступають часто не соціалісти-революціонери по своїм переконанням. Такі люди ніколи не зможуть підкорятися дисципліні партії, бо вони на всі справи дивляться іншими очима, ніж соціалісти-революціонери, все що постановить партія буде здаватися неправильним і вони на кожному кроці шкводитимуть партії.

Такі люди не повинні вступати до партії, бо це смерть партії. Із них найбільше властолюбців і кар'єристів.

Цих розрядів в партії треба особливо стерегтися, бо вони несуть смерть партії.

Третій разряд це малоосвічені робітники і селяни. Вони повинні бути в партії, вони сила партії.

Іхне положіння таке, що примушує їх бути соціалістами. Те, що вони мало освічені, не заважає бути свідомими своїх партійних обов'язків. Іхні інтереси однакові з інтересами партії, вони при малій освіті легко становляться соціалістами; до цього примушує їх життя. Вони можуть думати лише, як соціалісти. Партія соціалістів-революціонерів це їхня партія, тому вони менше ніж хто другий можуть порушувати партійну дисципліну. Задачею партійних робітників зараз являється розвинути у них більшу свідомість, дати більше знання. І тоді ми можемо бути певними за партію та її ідеали.

В Українській партії соціалістів-революціонерів більше, ніж де інде можуть порушувати дисципліну. Вона має організації, але нема в неї певного, відомого для широкого кола світогляду, нема журналів, газет, літератури,

нема видатних теоретиків, нема суцільної роботи. Нема тої роботи для змісту в партії, що є сила і основа всієї партії. У нас є організації, але мало свідомісти, мало справдішньої культурно-політичної роботи. Українська партія Соціалістів-Революціонерів, то найбідніша із усіх соціалістичних партій.

У нас нема ні одної партійної газети, яка користувалась би впливом серед широкого населення, хоч би серед організацій партії на всій Україні, нема у нас ні одного солідного журналу, ні одного серйозного видавництва, ні одної доброї партійної школи. Може трапитися, що впаде революція і од нашої партії залишаться самі тріски і не позбираєм їх, бо самі організації мало зв'язані поміж собою, навіть члени організації на основні питання різно дивляться. Те ще більше спричиняється до порушення дисципліни, ще більше веде до розвалу партії: Нашою черговою задачею являється творчість змісту партії більше ніж форми. Приступити зараз до організації великої партійної газети, до партійного видавництва, лекцій рефератів і т. д. А то в нас багато високої політики і надто мало змісту, надто мало реальної сили. 21 листопаду партійний з'їзд і справа про зміст партії та дисципліну повинні бути не тільки поставлені в першу чергу, а й вирішені в широкому розмірі.

А. Заливчий.

Свято Української Народньої Республіки.

Згущалися хмари... Віяло холодом... Наставала ніч, яка могла окутати пітьмою все на десятки, а може й на сотні років.

Тисячі думок, тисячі плянів родились тоді в голові

Чоло покривалося кривавим потом. Знесиленні руки шукали в пітьмі дверей, щоб вийти до сонця Правди.

Люди робітники кричали: „Дайте виходу! Дайте правди!“

В цім покрику чулась велика рішучість боротися до загиби.

А там... за дверима... там сиділи людоді—богачі. Вони стерегли двері, щоб чосом, робітник не вийшов до бажанного.

Розмістили біля дверей зрадників демократії і ціми силами рішили вступити в бій з тими, що хотіли Правди.

Вони казали: „як це так? Вчорашні раби сміють вимагати у нас Сонця? О, ні! Всього ми їм не дамо! Навіть й те що дали,—забиремо!“

І всі дірочки позатулювали, щоб не пройшов промінь і не приголубив знесилених людей. „Не дамо, не дамо!“ гвагтували вони.

А в темряві йшла підготовча робота.

Ставали до зброї всі, хто міг.

Увірвалось терпіння і з казочною силою демократія кинулась в бій.

Заревли гармати полилась кров.

Велика хвиля визволення віхрей пронеслася з долини Петрограду.

Москва... Київ... Проходили дні тревоги.

Ми прислухувались до кожного руху братів своїх і коли перевага хилилась на їх бік, раділи, безмірно раділи.

Демократія перемогла. Багато пало борців, але їх кров, добула нам свободу.

З прокляттями, з скрежетом зубів, дали дорогу народові ті, хто так бажав темряви, хто боявся Волі.

В цей момент, Українська Центральна Рада випустила 3-й Універсал.

В Полтаві його получили 8 листопаду вечером, а 9-го в першій годині почалась маніфестація. Всі улиці повні народу. На площу стигуються тисячі людей. Видно море голів.

А в центрі цього красуються червоні прапори, на яких є написи: „хай живе Українська народня Республіка в спілці з другими народами Росії“, „негайнаго миру“, „Контроль над виробництвом“. Голова Ради Револуції читає Універсал: „Народе Українській! негайнаго миру.. контролю над виробництвом.. земля переходить в Земельні Комітети“, частна собственности кадується. Слава! лунає в повітрі.

Музика грає: „ще не вмерла Україна“.

Представники партій та організацій демократичних вітають нове придбання трудового народу на Україні. Ми завоювали право на вільне життя, на землю, на працю.

В цей мент на душі стає так радісно! так хочеться крикнути всьому світові: Дивіться! Ми маєм волю, ми, як ранніше гнули шию під ярмом,—розбили його. Тепер до праці, щоб на руїнах старої неволі збудувати нове життя своїми власними силами.

Тільки небо чогось похмурє.

Воно наче плаче за тими молодими силами, які лягли, здобувши нам свободу і волю.

По місту лунає „Слава“, грає музика..

Здається ми линемо туди, туди, до царства рівності і братерства, до царства волі, до соціалізму!

А. Хвиля.

Таємні договори.

В газетах надрукована таємна переліска між Росією, Францією і Англією з умовами, які заключені цими державами що до нагороди за збитки та втрати під час цієї війни.

Згідно з тими умовами, до Росії після закінчення війни мали бути прилучені Константинопіль і Дарданели, з умовою, що для торгівлі Дарданели будуть відкриті для всіх держав. Що торкається границь Росії з Германією та Австро-Угорщиною, то тут Росії було „дано право установити і границі, як вона захоче“ тоб-то Росія мала право одрізати від Германії та Австро-Угорщини скільки вгодно. В Персії границі і права Росії також значно поширювалися і збільшувалися.

Франція, згідно умовам з Росією і Англією, мала право після війни получить від Германії: Эльзас-Лотарингію і частину Германії; з залізпромисловим районом і долиною р. Стара.

Мало того, союзні держави ухвалили, щоб земля Германської держави на лівому березу Рейна була відділені від Германії і з них була б утворена окрема самостійна держава, що значно зменшило б воєнні і економічні сили Германії.

Таким чином, фактично, Германія, як держава перестала б існувати, бо її поділили б і розкромсали на часті Росія і Франція.

Про становище після війни Австро-Угорщини в оголошених договорах не вказується, як рівночасно не вказується і на територіяльні прибавки Англії, але ясно, що російське царське правительство і англо-французська буржуазія роздробила б і Австро-Угорщину в своїх інтересах, причім Англія, мабуть, надіялась получить всі германські колонії.

Всі ці умови були заключені між союзними державами ще за старого режиму в Росії, але і при новому коаліційному правительстві змінені не були.

З нових документів—переписка Терещенка з Англійськими і Французькими правительствами—видно, що союзники Росії увесь час домагалися, щоб російське військо було дисципліновано і могло продовжувати війну далі, позаяк англійські і французькі капіталісти дуже втривожені за долю своїх капіталів, вкладених ух правительствами в російські справи.

Всі ці „таємні договори“, правду кажучи, вже давно оповіщались в газетах в різних видах, але все ж оголошення їх в цей час має величезне значіння. З одного боку це показує, що російська демократія не на словах, а на ділі раз на завжди одмовляється від яких би то не було воєвничих захватних намірів, а з другого—воно примусить англійську і французьку буржуазію також одмовитись од захватної політики. Коли б же цього не сталося, то справу миру піддержити англо-французька демократія, яка примусить буржуазію поставити зовнішню політику на инший ґрунт.

Мусить змінитися після цього і поводження германо-австрійського пролетаріату.

До цього часу він обороняв свою землю від наміру англо-французької буржуазії розділити її. Тепер цього не може бути, і тому пролетаріат центральних держав мусить повстати проти стремління Вільгельма зруйнувати чужі землі.

„Н. В.“

Декларація Ради народніх комісарів про права народів Росії.

Большевицьке Правительство опублікувало таку декларацію про права народів Росії:

„Жовтнева революція робітників і селян почалась під загальним прапором визволення.

Визволяються селяне з під влади поміщиків, бо не має вже більше поміщицької властности землі—її скасовано. Визволяються салдати та матроси з під влади самодержавних генералів, бо генерали будуть виборні і можна буде їх змінити. Визволяються робітники від капризів і сваволі капіталістів бо від сього дня буде встановлено контроль робітників над заводами й фабриками. Все, що живе й придатне до життя визволяється з ненависних кайданів.

Лишаються тільки народи Росії, що терпіли і терплять поневолення й гніт, до визволення яких треба приступити не айно, увільнення котрих треба провести рішуче й безповоротно.

В добу царизму цькувано систематично народи Росії один на другого. Наслідки тієї політики відомі: різня й погроми з одного боку, неволя народів з другого.

Тій ганебній політиці цькування немає й не може бути повороту. Віднині її мусить бути заступлено політикою добровільного й чесного союзу народів Росії.

В добу імперіялізму, після лютневої революції, коли влада перейшла в руки кадетської буржуазії на місце одвертої політики цькування прийшла політика зовнішнього недовір'я до народів Росії, політика прищепок і провокації під заслоною словних заяв про „волю“ й „рівність“ народів. Наслідки такої політики відомі: збільшення національної ворожнечи, підлив взаємного довір'я.

Тій невристойній політиці брехні та недовір'я, прищепок і провокації мусить бути покладено кінець. Віднині її мусить бути заступлено одвертою й чесною

політикою, що веде до повного взаємного довір'я народів Росії.

Тільки в результаті такого довір'я може скластись чесний та тривалий союз народів Росії.

Тільки в результаті такого союзу можуть бути спаяні робітники та селяне народів Росії в одну революційну силу, здібну встояти проти всяких замахів з боку імперіялічно анексійної буржуазії.

Виходячи з тих міркувань перший з'їзд Рад. Роб., Салд. та Сел. Деп. в червні сього року проголосив право народів Росії на вільне самовизначення.

Другий з'їзд Рад в жовтні сього року підтвердив це невід'ємне право народів більш рішуче й означено.

Виконуючи волю сих з'їздів, Рада народніх Комісарів ухвалила покласти в основу своєї діяльности що до питання про народности Росії слідуєчі основи:

1. Рівність та суверенність народів Росії.
2. Право народів Росії на вільне самовизначення до відокремлення й утеряння самостійної держави.
3. Скасування всіх і всяких національно-релігійних привілеїв та обмежень.
4. Вільний розвиток національних меншостей й етнографічних груп, заселяючих територію Росії.

Виходячи звідси конкретні декрети буде вироблено негайно після складення комісії по справам націй.

В імені Республіки Російської Комісії по справам націй Іосиф Джугашвілі-Сталя.

Предсідатель Ради Народніх Комісарів В. Ульянов-Ленін.

2 листопаду 1917 р.“

НА УКРАЇНІ.

Українські Установчі Збори.

Центральна Рада прийняла законопроект про Українські Установчі Збори.

Київська округа дає 45 депутатів, Подолія—39, Волинь—30, Катеринославщина—36, Полтавщина—30, Херсонщина—34, Харьковщина з Грайворонським повітом Курської губ.—35, Черніговщина з Путівльським повітом Курської губ.—28, Тавричеська округа: Мелітоп, Дніпровській і Бердянськ.—9 деп. Острозьська окр. повіти: Острозьський, Валуйський, Бірючевській і Богучарській Воронеж. г., і Ново-Оскольський, Курської губ.—15, а всего 10 округ дають 301 депутата.

Утворення Центрального Правительства.

В останні дні до Генерального Секретаріату почали надходити зо всіх кінців Росії різні запитання і пропозиції що до необхідности утворення Центрального Правительства Російського.

Між иншим 9 ноября з ранку Секретаріатом були одержані від армейського комітету при Ставці Верховного Главнокомандуючого, від штабів південно-західного, руминського і інших фронтів, а також від деяких великих демократичних організацій російських—телеграфні пропозиції, щоб Генеральний Секретаріат прийняв участь в утворенні центрального Російського Правительства.

Генеральний Секретаріат з цього приводу скликав нараду, на якій після довгого обговорення цієї справи було ухвалено довести до відома армейського комітету штаба Верховного главнокомандуючого і всіх штабів і армейських організацій фронту, що Генеральний Секретаріат згоджується на їх пропозиції на умовах:

1. Центральне Правительсто Російське повинно складатись з представників всіх соціалістів починаючи з народних соціалістів і кінчаючи більшевиками, при чім в утворенню цього правительства мають брати участь всі правительства республік Росії вже утворених (української, донської, кубанської та инш.), а представники різних національностей мають ввійти в склад Центрального Правительства.

2. Це нове Привительство російське мусить негайно зробити перемирря на три місяці з тим, щоб за цей час виробити умови миру.

3. Одповідь на це армейські комітеті, всі штаби, мають дати Генеральному Секретаріатові за сутки.

Учора в день, одповідь на ці умови Генерального секретаріату була одержана. Всі штаби і армейські комітетн одповіли, що вони на це згодні.

Генеральний Секретаріат приступив до переговорів в справі утворення Центрального правительства і повідомив про це на засіданні Малої Ради.

Народний університет в Полтаві.

9 листопаду в Полтаві відкрився народний університет.

За часів царизму на Полтавщині не вдавалось одкрити університета, бо заборонялись всі ті огнища, котрі мали мету освічувать людність.

Тепер можна сказати, що прийшла та яскрава хвилина, що начне лунать по всій Україні освіта.

В Полтаві за цю справу, жваво взялась наша демократична місьцева дума.

В просвітньому будинкові імені Н. В. Гоголя, одкрив народний університет голова думи т. Токаревський.

Від імени міської думи,—сказав він,—вітаю слухачів з днем об'яви Вільної Української Республіки. В цей мент, як над Україною занялась нова зоря, хотілось, щоб цей університет був дійсним народнім університетом, де навчання проводилось би Українською мовою. Треба зазначити, що наша національна освіта була дуже загнана і тепер настав час цвісти їй.

Зкінчав промовець побажанням, щоб нова вільна наука була на користь народу.

Після цього виступив представник від Полтавського повітового земства.

Від імени колегії лекторів, з приватним словом звернувся т. Ніколаїв.

Промовець підкреслює велику користь наукі, особливо в цей мент, як все зруйновано, і треба будувать нове життя.

З скінченням промов, т. Токаревській, оголошує відкритте народнього університету.

Лекції вже читаються Слухачів—багацько.

Читають: політичну економію, історію літератури, фізику, біологію, хімію, історію і т. д.

Г. Товчинській.

Комісари української народньої республіки.

Генеральний Секретаріат розіслав до усіх комісарів на Україні таку телеграму:

„Всі комісари губернiальні і пов'тові однині мають зватися Комісарами Генерального Секретаріату Української Народньої Республіки“.

Редактори: { А. Генс
А. Заливчий.

Видавець А. Генс.

Генеральний Секретаріат і снабження армії.

Учора у Генерального Секретаря продовольчих справ М. Ковалевського був начальник снабження армії Південно-Західного фронту Леснер.

Установлено повний контакт в справі забезпечення армії хлібом та фуражом. Комітет забезпечення армії делегує свого представника в Секретарство продовольчих справ, а Секретарство посилає в Комітет свого делегата. Вже зроблено распорядження, щоб одправити хлібні грузи з Херсонщини на фронт. Ті грузи—близь 3 мільонів пудів—оддані селянами Херсонщини в распорядження генерального секретаря Ковалевського.

ХРОНІКА.

Справа миру.

Совіт народних комісарів звернувся до усіх держав з пропозицією негайно зробити перемирря, щоб з 19 листопаду почати мирні переговори. Послани були верховним главнокомандуючим прапорщиком Криленком послі до німецького верховного штабу. Німці дали згоду припинити зараз військові дії.

Союзні правительства не хотять признавати влади народних комісарів і через те ще й досі відповіди на мирну ноту не прислали.

Совіт народніх Комісарів заявив, що правительство Росії не потребує чийогось признання.

Совіт народніх комісарів заявив, що російське правительство не хоче замерення загального, але, коли союзні правительства заважатимуть справі миру і не схотять вступити в мирні преговори, Російське правительство 19 листопада приступить до переговорів.

Іноземні послі не признають нового правительства народніх комісарів.

Комісар Троцький звернувся до послів з пропозицією почати мирні переговори, але ніхто з послів і не думає давати отвту, позаяк народніх комісарів і в Росії ще не всі признають, а із ставки повідомляють, що там формується нове правительство на чолі з Черновим.

Міжнародня політика постановила офіційально признати новий лад тільки тоді, як він буде крпкий, а поки ще іде боротьба і вони, виконуючи принцип „невм'шательства“ у внутрішні справи, небудуть становитися на ту, чи другу сторону.

Послі доведуть до відомости своїх держав, що Троцький звертався з пропозицією про мир, але, мабуть, їхнє правительства не отвчатимуть.

Совіт народніх комісарів і верховний главнокомандуючий.

Комісар Троцький по дорученню народніх комісарів запропонував верховному головнокомандуючому Духоніну послати негайно парламентарів до неприятельского війска, аби заключити перемир'є, поки не буде заключено миру. На це Духонін одповів: „Я призваний воювати, а не заключати мир, це діло дипломатів“.

В отвт на це народні комісари змістили Духоніна і призначили верховним головнокомандуючим прапорщика Криленка.

Військовим міністром призначено полковника Мурав'йова, бувшого главнокомандуючого більшевистським військом при повстанні.